

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A főpásztor intézkedése a háború idején.

Midőn súlyosan megbetegedett édesanyámmal szemben teljesítettem a gyermeki hála és kegyelet kötelességeit, hogy a legnehezebb pillanatokban segítségére siessenek a betegség kegyelmeinek az örök élet megszerzésére való fordításában: második szülő Anyánk, drága Magyar Hazánk, került válságos helyzetbe és most feleje fordul figyelmenk és szeretetünk, hogy áldozatainkkal, önkéntes szolgálatainkkal és hívő lelkünk imádságával, mint annyiszor tették őseink, megtartsuk és megmentjük utódainknak.

Hálát adhatunk az isteni Gondviselésnek már most is a sok vigasztaló jelenségért, mely a háborút megelőző megdöbbenés és aggodalmaskodás között a szebb jövő reményével kecsegtet. Így az a páratlan egyértelműség, mellyel mindkét birodalom lakossága ősz fejedelmének parancsát nemcsak készségesen követi, hanem belső meggyőződése szerint is mint igazságot

és szükségszerűt fogadta; az a nemes verseny, mellyel mindenki sietett a politikai, társadalmi ellentéteket elsimítani, hogy belső egyenlenségünk a külső ellenséggel szemben ne gyöngítsen; az a megható lelkesedés, mellyel fiaink és családjaik a haza becsülete és biztonsága érdekében a tőlük követelt súlyos áldozatokat meghozták: mindmégannyi biztató előjelei igazságos ügyünk győzelmének.

Azért arra kérlek Szeretett Testvéreim, teljesítsétek e nehéz időben még nagyobb odaadással kötelességeket: hozzátok meg jó szívvvel a körülmények követelte áldozatokat, serkentsétek hivatásokat arra, hogy az Istennek ezen súlyos látogatását lelkiéletük jobbítására fordítsák és szüntelen imádságukkal, úgy mint erényes életükkel és a szentségek gyakori vételével hársítsák el tőlünk a háború nyomán fakadó egyéb csapásokat.

A háborús idők tartamára elrendelem a következőket:

1. Minden szentmisében, mely egyházmegyéim területén bemutatattik ve-

endő a „missa tempore belli” gyűjtő imádsága.

2. Estéknél a lehetőség szerint minden templomban közös esti imádság végzendő, a pap vagy megbízottjának előimádkozása mellett, egy a háború szerencsés kimeneteleért mondandó alkalmi imádsággal.

3. A vasárnapi nagymise után a legméltóságosabb Oltáriszentséggel áldandó adandó és azt megelőzőleg a királyért, hazáért és katonáink győzelméért rövid imádság végzendő.

4. A háborúban elesettekért minden hónap elején a hívek bevonásával egy engesztelő szentmise bemutatandó.

5. Mivel a hadviselés idejében a posta- és táviridő alkalmazottak rendkívüli módon meg vannak terhelve munkával, minden elküldhető levelezés szüntelen. A kerületi fő- és alespereseket felhatalmazom a háború idejére a házassági hirdetések alóli felmentvények megadására, minden a püspöknek szorosan fenn nem tartott egyházi ténykedésnek különös felhatalmazás kérése nélkül leendő elvégzésére.

Kelt Mosdós, 1914. aug. 4-én.

Akit szerettünk, meghalt.

II.

† Özv. Majláth Györgyné kegyelmes asszonyunk utolsó perceiről következő hiteles adatokat kaptunk:

Már előzőleg aug. 2. és 3. között nyugtalan éjszakái voltak; hőmérséklete 36 körül, pulzusa 120 körül váltakoztak; aug. 4-ről 5-re az erős és jóságos szív, mely annyit dolgozott, aggódott, szeretett, enyhített, vigasztalt, belefáradt s reggel 5-kor beállott a tüdővizényő. Maga kívánta még egyszer a legszentebb utaválót, a szt. áldozást. Megkapta az előző napon érkezett pápai áldást és érmet.

Aztán megáldotta az ágyánál térdeplő fiát, püspök urunkat és özv. Pallavicini örögnét, leányát a távollévő testvérek helyett is; imádkozta velük hangosan a szt. olvasót s 1/27 után kezdette elveszíteni eszméjét.

Utolsó szavai ezek voltak: „Óh Jésum neked halok.”

Előzőleg azt mondotta püspök fiának s karjaival intett: „Menjünk gyorsabban” — s mikor kérdezte hova? — azt felelte:

„Az örökkévalóságba.”

A nagy, hívő lelkek erős hitével minden félelem nélkül lépte át az örökkévalóság küszöbét.

Legyen emléke áldott!

A gyászjelentést egész terjedelmében itt közöljük:

„Székelyi Majláth György gróf, úgy a maga és neje, mint testvérei: özv. örögné Pallavicini Edéné, herceg Hohenlohe Klodwigné és férje, Majláth József gróf és neje, Majláth Géza gróf és neje, Majláth László gróf és neje Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök, valamint gyermekeik és unokáik és a nagyszámú rokonság nevében is fájdalmas, de az Isten akaratán megnyugvó szívvel tudatja, hogy a legjobb anya, anyós, nagyanya, dédanya özvegy Székelyi Majláth Györgyné szül. Prandau-i Hillebrandt Stefánia bárónő az Erzsébet-rend nagykeresztése, csillagke-

resztes hölgy és néhai Erzsébet királyné palotahölgye, aki született Eszéken 1832. december 6-dikán, — 1914. évi augusztus hó 5-én reggel 7 órakor Mosdóson — miután türelmesen elviselt betegségében naponként áldozott, a szt. kenet szentségét és a halála előestéjén érkezett pápai áldást hívő és megnyugvó lélekkel fogadta, az Úr Jézus szentseges nevével ajkain csendesen és félelem nélkül átköltözött az égi hazába.

Halandó porainak beszentelése és ideiglenes elhelyezése szombaton, augusztus 8-án reggel 9 órakor a mosdósi plebánia-templomban tartandó engesztelő szt. mise után fog megtörténni; temetése saját kívánsága szerint szeretett férje oldala mellé — később meghatározandó időben Zavaron lesz.

Kérjük szeretett rokonainkat, barátainkat és ismerőseinket, hogy a háborús időre való tekintetből a végtisztességnél személyesen meg ne jelenjenek, hanem imádságaikban az elköltözöttnek páratlanul nemes és

Oberbauer A. Utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlok. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A háború és kötelességeink.

„Két ember ment föl a templomba imádkozni.”

Mi is azért jöttünk a templomba, hogy imádkozunk: Imádkozunk a hazáért, a királyért, imádkozunk hadseregünkért és igazságos, szent ügyünk tudatában imádkozunk győzelemért és a béke áldásaiért.

Mit tanít a mi vallásunk a háborúról? és mi a mi kötelességünk a háború ideje alatt?

A kultúremler lelke irtózik mindentől, ami az életnek negációja, legfőképpen irtózik az emberöléstől. A keresztény világnézet a szeretet alap gondolatán épül fel; ez az a hatalmas pillér, mely Krisztus gyermekeinek óriási táborát egy egységes és szétválaszthatatlan szervezetté forrasztja össze.

Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, mondja az isteni főparancs; a keresztény etika az önfeláldozást és önzetlenséget mindig a legszebb erények között sorolja föl. A történelem a gyermeki, a hívesi, az anyai, a baráti és hazaszeretnek ragyogó példát tárja elénk. A szeretet parancsa általános; ember és ember között nem tesz különbséget, faj, kor, nem, nemzetiség, vallás nem jöhet figyelembe, mert hiszen a mi hitünk azt tanítja, hogy még ellenségeinket is kell szeretnünk.

A háború mindennek ellenkezőjét tárja elénk; a háborúban az emberölés mint valóságos öncél lép előtérbe. A háborúban nem tarthatjuk be az isteni parancsot: „Ne ölj!”

A háború az élet javaiban a legirtózatossabb pusztítást viszi véghez, emberek millióit, értékek milliárdjait semmisíti meg.

Amit a vallás, kultúra, emberszeretet évszázadokon át megalkotott, egy rövid, véres háború hetek alatt nyom nélkül tűnteti el a földszíneről. Csendes, szelíd, békeszerető emberekből, harcias, vérengző, kegyelmet nem ismerő ellenség lesz, aki csak arra törekszik, hogy a másik táborból minél több katonát pusztítson el. Nyilvánvaló tehát, hogy a háború és katolicizmus alap gondolata az elképzelhető legelősebb ellentétben áll. Mégis azt látjuk a történelemben, hogy számos háború volt, mely az egyház nyílt helyeslésével találkozott. Önkényt fölmerül a

ővét az önfeláldozásig szerető lelkeről megemlékezni szíveskedjenek.

Mosdóson, 1914. augusztus 5., Havi Boldogasszony ünnepén.

Az örök világosság fényeskedjék neki!”

Erdély gyászában osztozkodott Felsőes Károlyunk is, ki magas részvétét nyilvánította a családnál.

A temetés, utolsó földi útja is felemelő volt. Mosdóson a plebánia templomban ravatalozták fel és onnét temették el ideiglenesen a mosdósi temetőbe.

A szomorú szertartást püspök urunk végezte nagy segédlettel.

A család tagjai mind jelen voltak, kivéve gróf Majláth Józsefet, ki a háborús állapotok miatt Zemplénből nem tudott leutazni.

A temetésen, valamint a gyászmisén jelen volt Mosdós és vidékének egész társadalma.

kérdés, hogyan egyeztethetők össze a háború borzalmaival a vallás, az erkölcs, a kultúra gondolatai? Ha a háborút általánosságban nézzük, a kettőt összeegyeztetni alig lehet; a kérdés eldöntése minden alkalommal attól függ, mi az illető háború célja?

Háborút, melynek célja pusztán hódítás, más népek ok nélküli elnyomása, kapzsi, anyagi érdek vagy nemtelen bosszú, minden körülmények között el kell ítélnünk. Ellenben az olyan háborút, melynek célja pl. a vallás vagy a kultúra terjesztése, zarnoki önkény alatt nyögő testvéreink fölcsabítása, a megtámadott haza védelme, az állam területi integritásának biztosítása; az ilyen háború nem gáncsol, hanem dicsőretet és támogatást követel mindnyájunktól.

Ebből a szempontból kell megítélnünk a most folyó háborút; szomorú előzményeit ismerjük, keletkezését évek óta csaknem bizonyossággal vártuk. Célja nem bosszú, nem kapzsi hódítás, nem ártatlan népek elnyomása, hanem a haza határainak biztosítása s egyszer-smindenkorra lehetetlenné tétele egy olyan szomszéd politikanak, mely igaztásokban, lázításokban keresi eszközeit s ártatlan emberek leglykolását legnagyobb lelki nyugalommal segíti elő. Nem kímélvén a ferjét és gyermekeit rajongással szerető hitves és anya ártatlan életét sem. Ez a cél bekütsen ki bennünket a háború egyébként irtózatoss gondolatával, ez a cél öntsön belénk erőt, bizalmat, lelkesedést, hogy legkedvesebb halottainkért is tudjunk vigaszt találni az elérendő magasztos eredményekben. Ne feledjük, hogy mi vagyunk hivatva a háború borzalmaiba belevinni az emberszeretet és gyöngédség balsamát. A mi működésünk legyen az az aranyos napsugár, mely a háború sötét felhői közül minden órában előtér.

Üsodás Telkü magyar anyák, magyar lányok, magyar asszonyok! Szivetek legdrágább kincsét, fiaitok, férjeitök, jegyeseitök mennek a bizonytalan sorsnak, talán ifjúi halálnak elébe és ti nem jágattok, nem kiáltjátok tele panaszaitokkal a világot magyar anyák, magyar lányok, magyar asszonyok! S ha nem is tudjátok elzárni szeméitök könnyét, arcotokon ott ragyog a lelkesültség, a nemes megértés fénye. Nem hódítani mennek a magyar haza délceg fia, nem anyagi érdek vezetöket, a hareba, királygilkosokat, aszonygilkosokat megbüntetni, három árva véres könnyeiért megfizetni mennek ök. Menjetez vitézeink, menjetez Isten nevével, mint valamikor az ö nevet kiáltva mentek hareba az ösök! Rátök aszonyokra is nagy feladat vár azalatt idehaza. Nem a tétlen búslulás, nem a szivgyöngítő ábrándozás, hanem a háború ütötte sebek enyhítése. Akire Isten kegyelme nem ontotta a gondok árját is a bánat mellé, vállalja el anyagi ereje és szeretetének bősége szerint egy két magára maradt család gondját s az önkényes bajlódás közben el fog aludni a saját bánata. Magyar anyák, magyar lányok, magyar asszonyok! Legyetez testvérekké a hősiességben, mint a férfiak testvérekké a súlyos, de szép napokban; de legyetez testvérekké a szeretetben is: egyiketek gondja legyen mindnyájatoké, egyiketeknek jósága fogadja magába a többi: a betegeket, szegényeket, árvákat. Kiserje állandóan a szent reményesség. Imádkozzatek, hogy akik szivetekhez közel állanak, sértetlenül és diadalmasan térjenek vissza

mert akit az imádság ereje öriz, arra Isten angyalai vigyáznak, nehogy köbe üsse lábát! Az imádság jobb paizs a golyóálló páncélnál, erősebb köfal a megerősített várnál. Isten legyen velük s adja áldását fegyvereikre. Távozzanak Istennel, vívják jogos harcukat Isten segítségével, térjenek haza az Ö áldásával! (Alkotmány: 182 szám). Vilmos császár alattvalóihoz szólva ezeket mondotta: „És most Istennek ajánllak benneteket. Menjetez a templomba, térdelejtez le Isten előtt s kérjetez segítséget derék hadseregünk részére.” Vitéz katonák! Mi is Istennek ajánllunk titeket! Mielőtt az ellenséggel állanátok szembe, jöjjetek a templomba s leborulva a töredelem széke előtt, béküljetez ki Istennel, erősítsetez meg magatokat az Élet kenyérével s ha Isten velünk, ki ellentünk!

Baldzs Ferenc, kanonok-plebános.

Székely testvérek!

Hadba vonultak délceg ifjaink, a Székelyföld dísz, virága. Hadba vonultak a Nemzeti becsület, a Magyar birodalom legfontosabb értékei megvédelmezésére.

Hadba vonultak, hogy hősi küzdelmük után újra fényes és dicső legyen a magyar név. Ujra nagy, boldog és hatalmas legyen a Magyar birodalom, mint a dicső multban volt; — s Európa ismét tisztelttel süvegelje az Magyar Nemzetet.

Rendkívül nagy és fontos történelmi pillanat előtt áll Nemzetünk, amilyen fontos pillanat küzdelemmel teljes dicső multunkban is alig volt.

Most döl el a kocka: Lesz-e még nagy és dicső a Magyar?

Itt az idő! Most vagy soha!!

Ennek meg kellett lennie!!

Igy akarta azt a magyarok Istene!!

Büszke nyugalommal várhatjuk a hadjárat fejleményeit.

A Magyar fegyverek diadalma soha bizonyosabb nem volt, mint jelenleg.

Olyan hatalmas, olyan felszerelt hadsereg mint a miénk és a milyen hű szövetségésünknek Németországnak hadserege, nem volt még soha a nap alatt, s másik szövetségésünk az Olasz nemzet szintén ott áll, ha kell oldalunk mellett az ö vitéz hadseregeivel.

Velünk a Magyarok Istene! S ha Isten velünk, ki ellentünk? s ha fegyver van a kezünkben, ki állhat meg a magyar vitézség előtt?

A győzelem biztos reményében nyugodtan, higgadtan várjuk a fejleményeket; s a belviszonyok tekintetében se legyen aggodalmunk mert a belső békeség, nyugalom és közrend fenntartása, a honmaradottak személyének és érdekeinek megvédelmezése a magas kormány és a hatóságok egyik legkivalóbb gondját képezi.

Végezzük csendben és szorgalmasan napi teendőinket, s mint igaz és jó testvérek teljessük azon legszentebb kötelességünket, mely hadba vonuló testvéreinknek oltalmazó és kenyékereső nélkül visszamaradt családtagjainak ápolása, gondozása, támogatása tekintetében most már reánk hárul.

Vegyük öket szeretettel körül, vigasztaljuk, bátorítsuk, segítsük mindenben. Legyünk hű gondozói, adjuk oda a legutolsó falat kenyérünket, hogy azok nélkülözést ne szenvedjenek.

Mindazok, akik szegénysorsú katonák családjával közvetlenebb személyes érintkezésben állanak (mint eselédtartó gazdák, munkaadók, háztulajdonosok stb.) ebben a viszonyukban igyekezzenek az illetők segítségére lenni.

A gazda és a munkaadó adja meg a behívott eseléd vagy munkás kijáró fizetését vagy legalább munkabérének jó részét. Igyekezzék a visszamaradt eselédtagokkal végezteni az eltávozott kenyérkereső munkájának azt a részét, amelyet jól-rosszul asszony és gyermek is elvégezhet, a házi úr adjon halasztást stb. s egyáltalán mindenki igyekezzék keresetforrást nyújtani a visszamaradt asszonyoknak és gyermekeknek.

Váratlanul jött a behívó. Aratlanok maradtak a mezők. A falvak honmaradott munkabíró népe arassa le a hadbavonultak terményeit és segítsen azok betakarításán; ha az árván itthon maradtoknak arra nincsen ereje.

Ez lesz egy szépséges, Istennek tetsző kaláka!

Majd a győzelmesen visszatérő testvérek visszapótolják azt, mert mindnyájunknak dicsőséget, nevünkre fényt s Hazánkra boldogságot hoznak.

Bizalom, nyugalom, kitartás Székely testvérek!!

Igaz testvéretek, szerető atyátok
Ugron János, főispán.

Nagy események.

Megörökítettük Felséges Urunk és királyunk szózatát szeretett népéhez.

Összehasonlítás végett közöljük a német-császár egyenes, férfias, Istenben bízó trónbeszédét s végül az orosz cár melegegetőző s hazudozó próklamációját.

A császár trónbeszéde.

Vilmos császár aug. 4. déli egy óraker a királyi palota fehér termében a birodalmi gyűlés rendkívüli ülészakát a következő trónbeszéddel nyitotta meg:

Tisztelt uraim! A sors nehéz óráiban gyűjtöttem magam köré a német nép képviselőit.

Majdnem fél évszázadon át a béke útján maradhattunk. Azok a kísérletek, hogy Németországra háborus hajlamokat fogjanak rá, és hogy Németország pozícióját a népek között csökkentsék, gyakran kemény próbára tették népünk türelmét. Még provokáló körülmények között is kormányom mindenkor rendületlen becsületességgel követte az erkölcsi, szellemi és gazdasági erők fejlődésének útját, mert ezt tartotta fő céljának. Az egész világ tanuja volt, hogy milyen fáradhatatlan állottunk az első sorokban az utolsó évek bajai és bonyodalmai közepette, hogy kikerültsünk a háború Európa nagyhatalmai között. Ugy látszott, hogy a legnagyobb veszedelem, a melyek a balkáni események idéztek föl, már kikerültetett.

Ekkor Ferenc Ferdinánd barátom meggyilkolásával örvény nyílt meg. Ferenc József császár és király, az én szövetségeseim kénytelen volt fegyverhez nyulni, hogy országai biztonságát védelmezze egy szomszédos állam veszedelmének makinációját ellen. Igazságos érdekei követésében az orosz birodalom útjába állott. Minket nemcsak szövetségi köteleseink állít Ausztria és Magyarország oldalára

hanem egyuttal az a hatalmas föladat is osztályrészünkül jutott, hogy a két állam régi kulturközösségével együtt saját hatalmi állásunkat védelmezzük az ellenséges haderő támadása ellen.

Nehéz szívvel mozgósítottam hadsereget egyik szomszédom ellen, amellyel oly sok csatában együtt küzdött. Őszinte fájdalommal láttam eltörni azt a barátságot, melyet Németország oly híven tartott. Az orosz császári kormány a telhetetlen nacionalizmus sürgetéseinek engedve, sikra szállt olyan államért, mely gonosz merényletek előmozdításával ezt a háborus szerencsétlenséget előidézte. Hogy Franciaország is ellenfeleink oldalára állt, nem lephetett meg minket. Fáradozásaink, hogy a francia köztársasággal barátságos viszonyt érjünk el, elég gyakran meghiusultak régi reményeken és régi haragon.

Tisztelt uraim! A mit emberi belátás és erő meglehet, hogy egy népet a végső döntésekre fölvérteze, az az önköz hazafias segítségével megtörtént. Az ellenséges érzület, mely Keleten és Nyugaton régi idő óta elharapózott, most magasra föllángolt. A mostani helyzet nem mulo érdek-konfliktusokból vagy diplomáciai konstellációkból állott elő, hanem eredménye hosszú évek óta dolgozó rosszakaratnak, mely a német birodalom hatalma és virágzása ellen irányul.

Minket nem hajt hódítás vágya, minket az a hajthatatlan akarat lelkesít, hogy megtartsuk azt a helyet, amelyre Isten minket állított a magunk és minden jövőendő nemzedék számára. Az okmányokból, amelyek önköz elé terjesztettek, látni fogják, hogy kormányom, mindenekelőtt pedig kancellárom a legutolsó pillanatig igyekezett a legvégsőt elhárítani.

Ránk kényszerített védelemben tiszta lelkiismerettel és tiszta kézzel nyulunk kardunkhoz.

A német birodalom népeivel és törzseivel hívó szóval fordulok, védelmezzék meg teljes erővel, szövetségeseinkkel való testvéri vállvetett küzdelemmel azt, a mit békés munkával megteremtettünk.

Atyáink példájára szilárdan és híven, komolyan és lojagiasan, alázatosan Isten előtt és harci kedvvel az ellenség előtt, — így bízunk az örök Mindenhatóóságban, vajha erősíteni és jó befejezésre vinné védekezésünket.

Önokra, tisztelt uraim, tekint ma fejlődemei és vezérei köré gyülekezve az egész német nép.

Hozzák meg határozataikat egyöntetűen és gyorsan, ez bensőséges óhajom.

A cár próklamációját.

Mi II. Miklós, Isten kegyelméből minden oroszok cájja és egyedüli ura, Lengyelország királyja, Finnország nagyhercege stb. . . .

Összes hű alattvalóinknak tudtára adjuk, hogy Oroszország, amelyet fogadalom és vér szerinti kötelek fűz a szláv népekhez, a történelmi hagyományokhoz híven sohse nézte közönyösen ezeknek a sorsát. Az orosz nép testvéri érzelmei a szlávok iránt tökéletes egyértelműséggel és rendkívüli erővel éledtek fel az utóbbi napokban; amikor Ausztria és Magyarország Szerbiához, független állam által teljesen elfogadhatatlan követeléseket intéztek és ügyet sem vetvén a szerb kormány békés és kielégítő válaszára, visszautasította Oroszország jóakarató közbenjárás-

sát. Ausztria-Magyarország sietett a fegyveres támadással és megkezdte Belgrádnak, ennek a nyílt városnak a bombázását. Az így teremtett helyzet által kényszerítve övöntézkedések váltak szükségessé, elrendeltük a hadsereg, valamint a hajóhad hadilábra állítását, de csakis azért, hogy minden áron elősegítsük a békés megoldást. Együttal megkezdttük a tárgyalásokat, miután alattvalóink vére és vagyona nagyon drága minékünk. Dacára a barátságos viszonyoknak és a százados jószomszédokba vetett reményünknek Németország, Ausztria-Magyarország szövetségese, nem vette tekintetbe a mi fogadkozásunkat, hogy az elrendelt övöntézkedéseknek nincs ellenséges jellegük és azt kívánta, hogy azonnal függesztsük fel azokat. Miután ezt a kívánságát visszautasítottuk, azonnal hadat üzent Oroszországnak. Most már nemcsak arról van szó, hogy a mi joggalunk megsejtett rokonországnak megvédjük, hanem meg kell őriznünk Oroszországnak nagyhatalmi állását, méltóságát és integritását is. Mi rendíthetetlenül hiszünk, hogy összes hű alattvalóink egységesen és megadással állanak talpra az orosz föld védelmére, hogy ebben a fenyegető órában elfelejtik a belső egyenlenségeket, úgy hogy a cár és népe közti kötelek még erősebb lesz és hogy Oroszország mint egy ember áll talpra, hogy visszaverje az ellenség támadását, bizván a mi művünk igazságosságában és a Mindenható segítségébe vetett hitben. Imáinkat küldjük Istenhez, kérve az ő áldását Szent Oroszországra és bátor csapataira.

— Oroszország, a mi nagy hazánk nyugodt méltósággal fogadta a hadüzenetet. Bármi történjék is, végig fogjuk küzdeni ezt a háborút. Ünneppélyesen kijelentem, hogy addig nem lesz meg a béke, amíg az utolsó ellenséges katona is ki nem takarodik a mi földünkről. Hozzátok fordulok, csapataim képviselőihez, bennetek látom hadseregemet, amely oly erős, mint egy gránit fal és áldasomat adom az ő háborus működésére.

Hol egyesült a ritéz magyar és orosz hadsereg?

Az északi harcteren katonailag fontos, hogy a orosz és a magyar hadsereg egymással érintkezésbe jutott. Egy érzelmi momentum fűződik ahhoz, hogy ez éppen Censztokóban történt, a mely voltaképpen a magyar Pálos-rend telepítése. Nincsenek is már sehöl Pálosok, csak ott, a censztokói Sziáz Mária, Magyarország patronája szolgálatában.

Igy a határ átépése, az első fegyvertény a legideálisabb viszony égése alatt történik Magyarország patronájának áldó tekintete néz le a városba vonult magyar fiukra, a bucsujáró hely oltáráról. A magyar fiukra, a magyar fegyverekre és a szt. ügyre, a mely e fegyverek elére, hűségére bízva van. A meggyilkolt fejedelmi pár árnyekalakja megdicsőülten fog az Ég királynéja lábához borulni s áldását fogja kérni a fegyverekre, amelyek e szörnyű gaztett pártfogóira visznek retentő büntetést. Az égi harsonák harca hívó szava elegendik seregeink dobpergésébe, és szárnyat adnak fiaink lelkesedésének. Száz Mária-val a szívükben és zászlójukon, fognak Censztokóból tovább indulni föltartóztatlan erővel és félelmes bátorsággal.

A király hadiparancsa.

Lelkesedéssel sietnek összes népeimnek hadkötelesei a zászló és lobogó alá s a harei

erők a várt időpontnál előbb érik el a hadi állományt. Derék katonáim mindegyike tudja, hogy gyűlölettel telt támadást kell visszavernünk és hogy dicsőséges szövetségünkkel egyetemben igaz ügyért küzdünk. Legfelsőbb haduratokhoz és a hazához való hűség szoros köteléke fog körül benneteket, ti vitézeim; bizalommal mentek az előtteké által nehéz harcok elébe. Emlékezzetek meg atyáitokról, akik számtalan harcban és rohamban fenn tartották zászlóikat; akik a lobogót győzelmesen harca vezették. Kövessétek őket buzgón. Vitézségben és kitartásban mutassátok meg az ellenségnek, hogy mily tettekre képesek az én forró hazaszeretettől áthatott vállvetve álló népeim! Isten áldása kíséren derék harcosaim! Ő vezessen győzelemre és dicsőségre.

Kelt Bécsben, augusztus 6-án.

Ferenc József.

A honvédpáranocsáság hadiparancsa.

A honvédség főparancsnoksága mai napon valamennyi honvédsapathoz a következő hadiparancsot intézte:

Ő császári és apostoli királyi felsége, szeretett királyunk és legfelső hadurunk a magyar királyi honvédséget is harcba szólította. A legfelsőbb parancs történelmi idők hajnalát deríti reánk, meghozza reánk, meghozza a honvédségnek azt a hön öhajtott és várva-várt alkalmat, amikor a harcok vér-áztatta mezőin bizonyíthatja be rendületlen királyhűségét, lángoló hazaszeretettét és méltó voltát arra a bizodalomra, mellyel ő felsége megajándékozta.

Lerohatja háláját mindazokért a nagy áldozatokért, melyekkel hazánk intézményeinket évtizedeken át föntartotta és fejlesztette, teljesítheti esküvel fogadott magasatos kötelességeit, egyszóval megfelelhet mindazoknak a várakozásoknak, a melyekkel a király és a haza az ő harcteremttségéhez és vitézségéhez fűznek. A magyar királyi honvédség örömmel bontja ki szepőlten zászlóit, vállvetve a közös hadsereggel, lelkesedéssel és ereje tudatában férfias elszántsággal száll sikra. A katonai fegyelemtől áthatva bizalommal, ragaszkodással követi parancsokait a harcterekre és készen áll szeretett királyunkért, hazánk dicsőségéért, ha kell, még utolsó csepp véréit is földáldozni.

Oroszország „szlávszeretete”.

A cseh-katolikus nemzetipárt lapja a Hlas vezetőhelyen azt írja: Nem a Szerbia iránt való szeretet, nem a szláv szolidaritás igazgatja Oroszország háborus pártját, hanem az Ausztria iránt való, semmivel meg nem okolható gyűlölet. A szlávság iránt való szeretetét kimutathatná Oroszország lengyel és kisoros alattvalóival szemben. Ott erre elég alkalma van és több mint egy oka. Miért keresi a távolban azt, amit otthon elvégezhet? Mi megmondtuk a világnak, mit kívánunk Szerbiától és miért kívánjuk. Őszinte beszéd volt, amelyet csak az nem tud megérteni, a ki maga sem őszinte. Az ilyen helyzetbe kerülve a cári birodalom, ha egész Európában egyedül ott keresné a helyét, ahol királyok holttestein át új dinasztia lép a trónra és ahol iskolák vannak gyilkosok nevelésére, a kiknek az a földadatuk, hogy a szomszédos államok hercegeit és nagyállású személyiségeit megöljék? Mivel tudná akkor oroszország

megokolni az otthonlevő terrorista szervezettekkel szemben való igazán kíméletlen eljárását? Mi elég soká tűrtük az idegen terrorista propagandát. Kötelességünk, hogy védekezzünk ellene és megsemmisítsük fészkeit, ha már az meg nem tette, akinek ez elsősorban volt a kötelessége.

Epizódok a háboruból.

Irta: SZENTLÉLEKI FERENC.

Budapest, 1914. aug. 10.

Pest, hazánk fő- és székvárosa minden mozgalmnak, eseménynek góc és középontja. Így volt ez 1848—1849-ben is. Tanúbizonyosság a történelem, melynek lapjain Klío mindent feljegyzett. Így van ez ma is, ma 1914-ben, amikor jelenleg ismét puska-por szaggal telve a levegő, harcias kedv és lelkesedés az emberek szívében, lelkében. Pest pedig máskor a mulatságtól volt telve, hiszen itt a szórakozás ezer válfaja kínálkozik, ma nem az! Ma ha mulatnak is: ez a kedv nem a szórakozásé, nem a mulatságé, hanem a szívnek egész más érzéséből fakad és tör elő. Ma a cigány nem operett nótákat, hanem hazafias, szívet-lelket felemelő dalt hűz, és az ember vissza-visszaképzeli magát abba az elmúlt időkhöz, mely bár elmúlt ugyan, de emléke örökre élni fog magyarról, míg ez a szép haza létezik. Hiába: a magyar az — magyar! Abból az őszinte, igaz, nemes és szent érzést nem lehet kiirtani, elfojtani, abból a lelkesedés tüzet, lángját eloltani, más útra vezetni, téríteni. Elszánt és inkább életét adja, de a magyar nevet nem engedi bemoeskolni, drágább neki a haza becsülete, mint a rongyos élete: király és hazája neki a legelső a jó Istenén és édes szülein kívül . . .

Különösen a pályaudvarok előtt mozgalmas az élet. Így a keleti és nyugati pályaudvarnál és a déli vasutnál. Megható jeleneteknek lehet az ember szemtanuja! Gyengé, képtelen az ember leírni. Látni kell azt! Az emberben ilyenkor kétféle érzés van: a fájdalom és öröm érzése. A fájdalomé: amikor látja vért, a harcba induló magyart: a katonát bucsuzni szeretettjeitől, hozzátartozóitól. Akaratlanul elő-elő tör a könny a szemből, a szívet valamilyen különös érzés marcangolja, tépi, — lehet a fájdalom érzése, — előveszi a zsebkendő és töröli a szemét azokkal együtt, akik hozzávannak növe, láncolva, kötve a harcba induló katonával. Ilyenkor a fájdalom közös, az érzés egy és úgy tűnik elő: mintha most leomlott volna minden válaszfal, nincs különbség: csak ember és ember, magyar és magyar, távozó és itthon maradó.

Fülfutni voltam egy igazán kedves, elfelejtethetlen jelenetnek, amelyet kötelességemnek tartom e sorok kíséretében feljegyezni és megörökíteni. Egy magasabb állású katonatiszt a déli vasutnál várt a vonatra. Irtoztató nagy hőség volt. Mindenki zsebkendővel törölte homlokát. Ez a magasabb állású katonatiszt is. Egyszer csak kiesik a kezéből a zsebkendő. Egy arra felé cirkáló katona, baka volt, meglátja, odaugrik, felemeli, köszön és átadja a zsebkendőt. És mi történt? Ez a magasrangú katonatiszt átveszi a zsebkendőt, zsebre teszi, megfogja a közlegény kezét, megszorítja és ennyit mond: Köszönöm kedves fiam, köszönöm! . . .

Több sem kellett! Ez a kedves jelenet meghatolt mindenkit. A peronon állók, férfiak, kivétel nélkül úr vagy nem úr, felemelték ezt a magasrangú katonatisztet, vállukon cipelték és hangos volt a pályaudvar belseje a szívből, lélekből előtörő kiáltásoknak: Éljen a haza! Éljen a király! Éljen a hadsereg! . . .

És nap-nap után gyönyörűbbnél-gyönyörűbb jeleneteknek lehetünk szem- és fülfutni. Igazán kár ezeket fel nem jegyezni. Csokorba kellene összekötni mindezeket és az utódoknak hátrahagyni emlékül.

Az öröm érzése lopodzik az ember szívébe, mikor látja a mi örömiünket, dicsőségünket, vérünket, a katonákat lelkesedéssel, örömmel szívében, lelkükben, arcukon a kétségbeesésnek, aggodalomnak, félelemnek, gyávaságnak még csak árnyéka sem látható. Amikor a szeretettjüket, hozzátartozójukat csitítgatják, vigasztalják, reményt öntenek szívébe, lelkükbe és a boldog viszontlátással vesznek bucsut, amikor megindul velük a vonat, viszi őket és felhangzik ajkukról a nóta, a dal, melyből a hazaszeretett, a király iránti hűség és a lelkesedés tör elő. Ők nem félnek, mert tudják, nincs okuk félni, csüggedni, reményt veszteni. Biznak a sikerben, hogy övék a diadal, haza hozzák ismét úgy a hogy elvitték a három színen diszlo lobogót. Mert a magyarnak nincs is oka félni, csüggedni, reményt veszteni, hisz velük, velünk, mindnyájunkkal. Az, akinek védőszárnyai, jóságos, áldást osztó kezei alatt ez a szép ország és annak népe, Az pedig nem más, mint Szűz Mária, Hazánk Patronája, Védasszonya . . .

És amikor fiaink, véreink, a hős, vitéz magyar katonák harcba indulnak, magukkal vívén a felvirágozott, feldiszitett három színű lobogót, oly jól esne, ha amellet egy másikat is látnék: a Szűz Mária képével ellátott lobogót. Ahogy annak idején Konstantin császár a kereszt lobogójával indult harcra, a kereszt jele alatt győzött és kellene most nekünk is e lobogóval mennünk és e lobogó alatt győznünk! . . .

Minden egyházmegye vezető főpásztorja körlevélben felhívást intézett hűveihöz. Majd mindgyökét elolvastam. Sajnos, erről nem volt szó. Nem akarok babérral, dicsérettel, elismeréssel, nem céloz ezzel nem tudom mit elérni, de úgy gondolom: ilyenkor kettőzött erővel vallásosnak kell lennünk, különösen nekünk: magyaroknak!

Édesanyám mikor egy-két ismerősünk bucsuzni jött hozzánk, azoknak egy-egy Szűz Mária érmet adott át, hogy ő legyen velük, óvja meg őket minden veszélytől, bajtól.

Gyógyórú szép! Ilyen gondolat egy édes anyától ered, annak szívében fogamozhat, akinek gyermeke van, aki gyermeket nevelt. Az nemesak saját gyermekével osztja meg anyai szeretetét, hanem másokkal szemben is.

Áldott legyen az ily anya, oh bár sok ily anya volna ezen a földön, ezen a világon, ezen az országon!

Sok nem visz magával ily érmet, talán soknak, sok embernek, sok anyának nem jut ez eszébe. Nem baj! Az éremnél drágább legyen a Szent Szűz iránti önzetlen, érdeklénytelen tiszta, gyermeki szeretet.

Forduljatok mindnyájan Hozzá, Ahoz, aki Hazánk Patronája, Védasszonya. Az Ő nevével ajkatokot vegyetek bucsut hozzá-

tartozóitoktól, szeretetejüktől, lépjétek fel a vonat lépcsőjére és induljatok oda, ahonnan Az Ő segítségével, oltalmával hazza jöttök dicsőséggel, babérrel.

Magyar katonák! Édes fiúk! Kedves véreim! A Szent Szűz legyen veletek!

Ez az én bucsuzavam hozzátok. A bucsuzavam: a boldog viszontlátásra! . . .

Megnyitó.*)

II.

Lehetnek állásban, munkám után igényeim, lehetnek ahhoz képest kívánni valóim és ezeknek megfelelő módon kifejezést is adhatok, de hitelen egyházamhoz és hazámhoz nem leszek soha, vallásomat, amely lelkemnek legnemesebb, legszentebb érzése, nem gyalázom, nem szidom soha. Nekünk ez nagy és szent kötelességünk és ha mi ebben megmaradunk s azt a reánk bizottakban is szeretetteljes odaadással ápoljuk, mi ezáltal a köznek a leghasznosabb szolgálatot tesszük.

Tanult, képzett, kultivált ember számot tud adni magáról, eljárásáról; okát tudja adni, hogy miért jár el így és nem amúgy; meg tudja mondani, hogy ebben vagy abban mi az ő nézete, véleménye, mi az ő elvi álláspontja, hogy min alapszik az, meg tudja motiválni azt. Igaz, hogy az ember a saját nézetében, véleményében többé-kevésbé elfoglalt szokott lenni, de gondolkozni tud emberről ez az elfoglaltság nem fájhat vak-sággá, hanem mégis legalább annyira vezet a tárgyilagosságra felé, hogy az intézményeket tudjuk megkülönböztetni az emberektől és ha nekem talán észrevételem, sőt kifogásom is van ez vagy az ellen, de azt nem viszem által az intézményre, amelynek a kifogásolt szolgálatában van, arra az intézményre, amelyet én tiszteltre méltónak tudok és tartok, nem viszem át arra az állásra, amelyhez az illető tartozik, most az általánosítást igazságtalannak tartom, azt erkölcsi érzékemmel nem egyeztettem össze.

Az emberi természet sokféle negyedeiben, azok mellékágozásaiban, kinövésében, de mégis az általános emberi természet abban egy, hogyha éri is valami, de ha időt engednek neki arra, hogy önmagába tekintsen, önmagával foglalkozzék, önmagát megismerje, ami különben mindenkinek kötelessége, ő maga igyekszik önmagát megnyugtatni, lecsendesíteni, a béke útját keresni, s ha megtalálta, férfi karaktere kívánja, hogy arra rá is lépjen. Csak nem kell bizgatni a keletkezett sebet, az ép, egészséges természet idővel önmaga gyógyítja meg magamagát. Ha szükséges, lehet segítségére menni, de segítségére és ne romlására.

Igy ismerem Uraim! az emberi természet magamból és az életben szerzett tapasztalataimból. Láttam ugyan azt is, hogy ettől vannak eltérések, de úgy vélem, hogy azok is csak látszólagosságok, és kétkem, ha nem lehetne-e azokról az eltérésekről is alapos utánjárásal ezen átlagosságot megállapítani. Mert hiszen az emberi természetnek alapjában mégis csak egynek kell lenni.

Folytathatnám még ebből a hangból, ebből a tónusból tovább is hosszasan, de az alkalom nem engedi beszédemet tovább nyújtani, s úgy vélem, hogy a mondottak alapján is kifejezhetem azt az ohajtásomat, hogy

* Tartotta Pál István apát-plebános, az udvarhelymegyei kath. tanítóegylet közgyűlésén jún. 27-én.

azok alapján is kérhetem, hogy ami egyesületünkben semmiféle olyan érzésnek és gondolkodásnak hely ne adassék, még nyoma se lássék sem többekben sem egyesek részéről, ami az általam fejtegetett gondolat szellemével ellenkezik; hogy bár megtartva és megőrizve mindenki a maga egyéniségét épen azon szemellenben egyek legyünk mindnyájan és megtaláljuk helyünket ami szentegyházunkban, mint engedelmes gyermekei szeretettel megnyugodva annak édes anyai kebelén. Ami hitünk az, hogy mi az Isten ügyét szolgáljuk; és nem lehet hatalom, amely ettől elvonhatna, vagy akár még csak el is tántoríthatna. Ehhez a hitünkhöz ragaszkodunk, eszerint élünk, eszerint cselekszünk és másokat is így tanítunk. Ebben a meggyőződésben Önöket T. Uraim üdvözölve közgyűlésünket megnyitom.

Értesítő.

III.

Igen helyes és megszívlelésre méltó megjegyzéseket olvashatni a szt. Orsolya-rendi apácák értesítőjének az olvasásról, amelynek a veszedelmei épen a szünidőben fenyegetik a legjobban az ifjúságot. Különösen a hivatása magaslatáról letért sajtónak pusztító befolyását akarja a szerző ellensúlyozni jóakaró intelmeivel. Szembe állítja a romlatlan erkölcsű, a gondos szülőtől feltéve védett ifjút azzal az ifjúsággal, mely a rossz sajtónak, korunk e zsarnokának kelepejébe jutott. Ebből a sajnálatos helyzetből, a lelki kínok e temetőjéből egy kivezető út van: a vallásosság kebelén jól nevelt finom lelkiismeret, amely megóvhat e rossz olvasmányoktól.

Szépen, szívesen van megírva a kis közlemény, de nekünk úgy tetszik, hogy a rossz olvasmányoktól való megóvása az ifjú léleknek a szép szavak zenéjével alig lehetséges. Az a könyv, amelyik megmosolyogja a valjást, vallásosságot, hitet, erkölcsöt, a kételynek, hitetlenségnek, romlásnak magvait oly tetszetős, szellemes formában hinti el, hogy alig lehet ráeszmélni.

Az olvasási vágy megvan, azt ki kell elégíteni. Az olvasási vágy kielégítését az iskolának kell vállalnia. A szülőnek hiába magyarázzuk, hogy rossz könyvet ne adjon a serdülő ifjú kezébe. Mert az élet különböző viszonyai és körülményei közt elfoglalt szülő, különösen hanem al közel az iskola szelleméhez, aligha van abban a helyzetben, hogy irányt adjon gyermekének a szünidei olvasást illetően. E téren tehát ne várjunk sokat.

Másképp áll a dolog az újságokkal. Az a társadalmi agitáció, mely a keresztény sajtó föllendítését tűzte ki céljául, névszerint is meg szokta nevezni azon sajtótermékeket, amelyek a keresztény erkölcsre, gondokozásmódra, a kath. hívő egész lelkivilágára károsak. Ezekről a szülő, ha valóban tudatosan akarja gyermeke javát előmozdítani s megvan hozzá a kellő belátása, könnyen távol tarthatja gyermekét. És távol kell tartania. Hiszen — hogy példára hivatkozzunk — a háborus idők e rettenő izgalmaiban olvashattunk nem egy gúnyolást az Isten segítségét kérő imádságokkal, az ember legszentebb vallásos érzésével és hitével. A maga materialista és atheista fölfogására büszke tollbetvárnak könnyen áll az olyan megjegyzés, hogy a golyó irányát a háborúban nem befolyásolja az imádság. Az ilyen

újságot nem szabad megtérni hívő katembernek a házában, különösen ott, ahol iskolás gyerekek is olvassák.

Az a veszedelem, amit a szülők is ritkán van módja elhárítani gyermeke fejéről, azokban a könyvekben van, amelyeket ismeretlen jóakarók és álbarátok úgyszólván a tanuló kezébe csempészenek. Epen azért azzal az elméleti oktatással, hogy az ifjúság a szünidőben rossz könyveket ne olvasson, nem érünk célt. Valami gyakorlatiasságot kell belevinni az elméletbe. A tanárok ismerik a növendékeiket s növendékeik hajlamát. Ismerik és értékelni tudják az ifjúsági olvasmányokat is. A tanév folyamán könnyen rájöhettek, hogy kikben támadtak erősebb olvasási hajlam. Ezeknek a száma nem lesz túlságos nagy. Tapasztalhatni ezt abból is, hogy mily nehezen lehet keresztülhajtani egy-egy kötelező olvasmányok figyelmességét. Az volna a leghelyesebb eljárás, ha azoknak a tanulóknak, akik olvasni szeretnek, a tanárok maguk jelölnének ki könyveket és pedig bizonyos szempontok megjelölésével, amelyek az olvasásnál, esetleg az olvasottak feldolgozásánál irányadók lehetnének. Megtehetnék a tanárok azt is, hogy maguk kölesönözzék ki a könyveket az ifjúsági könyvtárból, amelynek a kötetei a tanulóktól szedett könyvtárdíjából rohamosan szaporodnak, míg a használat semmiesetre sem üti meg a kívánt mértéket. Az az aggodalmaskodás, hogy a nyári forgalomban elvész egy-egy könyv, teljesen jogosulatlan. A könyvek az ifjúsági könyvtár szekrényében az ifjúságért vannak és nem kizárólag azért, hogy ott szép sorjában örökké mozdulatlanul heverjenek.

Ha magunk adunk könyvet az olvasni szerető tanulók kezébe s irányítjuk olvasmányainak felhasználását illetően, bizonyára nem fog kapkodni a vakációban itt-ott található sejtetes könyvek után, amelyek megőrlik fiatal életterejét s büntársává tehetik az olvasott regények könyvmű, ledér hőseinek.

A nagyszombati Terézvárház értesítője a leány növendékek nevelésének a történetéből inkább az alapítólevél kommentálásaké mond valami keveset, kiemelve főképp azt a szerepet, amelyet a szt. Ferenc-rendi nővérek a terézvárházi leány növendékek nevelésében betöltöttek. Különben az egész közlemény kifejezése akar lenni a Terézvárház hála-jának és elismerésének abból az alkalomból, hogy a szt. Ferenc-rendi nővérek nagyszombati háza a nővérek letelepülésének 50 éves jubileumát ünnepelte. E nagy esemény alapul szolgálhatott volna a nővérek elévülhetetlen érdemeinek erőteljesebb kifejezésre is annál is inkább, mert a szt. Ferenc-rendi nővérek nagyszombati tan- és nevelőintézetének olyan híre van, amelyre büszkék lehetünk, s amely előtt hódolattal emelhetünk kalapot.

Censor.

Ima a harcolókért.

Hozzá fordulunk a megpróbáltatásnak nehéz napjaiban, népeknek és seregeknek hatalmas Ura és Istene. — E nemzet küzd jogiért és igazságaiért s Hozzád emeli esdő tekintetét, mert csak egyedül Tőled várhatja szabadulásának óráját.

Vitéz hőseink vére áztatja hazánk szent földjét s az özvegyek zokogásába

ártatlan gyermekek és szomoru anyák könnyei vegyülnek. — E könnyek árja törjen fel az égre és ostromolja meg irtalmasságnak trónusát. — Ne hagyj elveszni azokat, akik Benned bíznak s a meggyötört szívek sebére öntséd könyörületed balszámát.

Szenteld meg győzelemmel igazságos fegyvereink harcait s virraszd reá a diadal napját e sokat szenvedett szegény hazára.

Áldd meg a háboruban küzdő katonáinkat, erősítsd meg őket harcaikban, hogy hűségeskűjüket hiven megtarthassák s a zászlót, melyre fölesküdték, soha el ne hagyják. Örizz meg őket, Uram! a halálos bűnöktől, az igazságtalanságtól, a kegyetlenkedésektől és kétségbeeséstől: *enyhítsd a háboru borzalmait, a harcosok szenvedélyét; vigasztald a sebesülteket és szenvedőket; adj nekik lélekjelenlétet, bátorságot, hűséget és kitartást; áldd meg fegyvereiket, hogy dicsőséggel harcolva, igaz ügyünk diadalra juthasson s ezáltal a boldogító, üdvös béke megvalósulhasson!*

Üdvözítő Istenember, aki vérkönnyeiket hullattál egykor a veszendő Jeruzsálem fölött, tekints kegyesen a mi sanyargatásunkra s oltalmazd ezt a szép hazát, amelyet első szent királyunk szűz Anyád pártfogására bízott.

Boldogságos szűz Anya, *ne feledd kezzel meg a Te népedről, szegény Magyarországról*, amelynek oltalmazója és pártfogója lettél. — És ti szent királyaink, akik a kereszt jelével és a boldogságos szűz képével díszített zászlóinkat erős karokkal vezéreltetek győzelemre, legyetek szószólóink Istennél, hogy közbenjárások a Mindenhatónak szívet könyörületre lágyítsa irántunk most és mindörökké.

Ezt az imát mondjuk esténként templomainkban.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Főpásztorunk szerencsésen megérkezett Kolozsvárra s ott fogja dr. Hirschler plebánost helyettesíteni, míg a praelatus hazaérkezik. — Tamási Áron nagyprepost Borszékéről hazaérkezett.

— **Múlt vasárnap** a székesegyházban, mely egészen megtelt, kanonok-plebánosunk nagyszabású szt. beszédet tartott; nem volt szem, mely száron maradt. Nyomatott imádságokat osztottak szét. A szt. beszédet és az imádságot lapunk más helyén közöljük.

— **Főpásztorunk** intézkedése folytán múlt vasárnap megkezdődött a székesegyházban az esti ájtatosság este 6-kor. A templom ismét megtelt. A litániát Zomora vikárius tartotta.

— **Az esti ájtatosságot** városunk templomaiban következőképen tartják: A székesegyházban szombat, vasárnap, hétfő és csütörtökön 6-kor; a szt. Ferencrendiek templomában minden kedden, szerdán és pénteken 6-kor; az apácák templomában minden este 7/47-kor van litánia.

— **A nők mozgalma.** Az irtalmos nővérek árnyas kertjében, hol máskor vidám kis leányok kacagva sétálnak — múlt szombaton 8-án összegyűlt városunk hölgyvilága, hogy megtárgyaljanak oly ügyet, mely az ő finom, gyöngéd lelkének legjobban megfelel: a sebesültek ápolásának ügyét. Dr. Roska Miklós polgármester, rövid, de lelkes szavakban megnyitja az értekezletet. „Nehéz napok, törté-

nelmi nevezetességű napok jönnek reánk. 7¹/₂ millió ember áll majd szemben 7¹/₂ millióval felszerelve a modern technika borzalmosan öldöklő találmányaival. Nem kell most itt a szív hurjait pengetni. Most nincs hitves, nincs anya, testvér, szülő, az egyetlen fogalom most a haza, melynek oltárára le kell rakni mindenkinek áldozatát. Városunkban 1600 ágyas kórház lesz beállítva. Kurzust akarunk rendezni a betegápolás elsajátítására. A kurzust végzők oklevelet nyernek”. Majd a tárgy megbeszélése következett. A kurzust négy részben fogják tartani tekintve a jelentkezők nagy számát. A jelenlévő irtalmos nővérek s azok főnöknője szívesen átengedi e célra a zárdát. Majd felolvastattott az alispán lelkes felhívására a sebesültek ápolása és az itthon maradtak felségélyezése ügyében. Dr. Kórody Péter kanonok e felhívásra javasolja, hogy — minthogy a hölgyek a gyűjtést már eszközölték — s a közönség ki van merítve — a gyűjtést függesztjük fel egyelőre. A vöröskereszt egyet a nevezett célra 2000 K-t adományoz. Ez összeg hová fordítását a városunk orvosa bizza az értekezlet, kikhez csatlakozik az egyetelnök, titkára s Ávéd Jákóné, dr. Csabry Bonifácné és lovag Oelberg Ottóné. Végül Dr. Kórody Péter — minhogy háziasszonyok gyűlekezete volt ez — nagyon praktikusankelkerle a polgármestert, hogy az élelmiszer uzsora ellen teljes erővel lépjen fel. A polgármester válaszában kijelentette, hogy erre nézve már megtette az intézkedést. A gyűlés lelkes hangulatban a hazát éltetve folyt le és fejeződött be.

— **Főtisztelendő plebánosok figyelmébe.** Józanéletű, rendszerető, kántortanítói oklevéllel rendelkező idősebb uriember, tisztán kántori állást óhajtt elfoglalni. — A kik szolgálatait igénybe óhajtják venni feltételek megjelölésével, szíveskedjenek a Közművelődés pénztári hivatalához. (Gyulaféhevár, Jerichó-ház) fordulni.

— **Szekelyudvarhelyről írják:** Az itteni Oltáregylet a megboldogult Kegyelmes asszonyért e hó 13-án tartotta gyászmiséjét, amikor a tagok testületileg áldoztak a meghalt lelkért. A püspöki körlevél értelmében 10-én este fél 7-kor vette kezdetét az ájtatosság a háboruba küzdőkért s a hazáért felváltva tartja a plebánia és szt. Ferencrendiek templomában.

— **Hátszegen** e hó 11-én volt gyászmise a hívek nagy részvételével Erdély nagy halottjéért.

— **Gyászmise** a kegyelmes asszonyért. A helybeli központi oltáregylet e hó 13-án tartotta gyászmisét fővédőjéért és diszelnőknőjéért az irtalmos nővérek templomában reggel 8-kor. Az oltáregylet testületileg vett részt a szent áldozatban.

— **Diák-levélhordó.** Egy budapesti lapnak a napokban megjelent számában olvasuk, hogy Debrecenben önként jelentkezett diákok végzik a bevonult levélhordók teendőit. Hát ebben a tekintetben két gyulaféhevári diák (egy IV. gimn. és egy végzett polg.) bizony megelőzte debreceni, sőt az egész országban található kollégáit is. Julius 1-én arra ébredtek a vár lakói, hogy két vakációzó diák helyettesíti nagy ügybuzgalommal levélhordófiukat, ki most a harctéren szolgálja hazáját.

— **Harci kedv.** Tudtuk, hogy a mi magyar utászaik derék, ügyes katonák, de hogy akkor harci kétségesség lakják bennük,

mégsem hittük volna. Kettlen duruzsolnak a tiszt file hallatára, hogy míg más magyar katonák már dicsőséget aratnak, ők még mindig csak itt Gyulaféhevárt ülnek készenlétben. „Hagyjátok csak” — biztatja őket a főhadnagy. — „megyünk mi hamar Oroszországba.” „Éppen azt akarjuk kérni, főhadnagy ur jelentem alá, tessék kiadni nekünk Oroszországot átáljába aztán elintézzük mi a dolgot. „Hogy érted azt: átáljába. „Hát csak ugy, hogy mindéggyik „glid” a maga kerületéből kúpusztítja az ellenségit.”

Akkora a harci kedv nálunk hogy már átáljába válnának el az orosz harcteret.

— **Felhívás.** A kocka előlött. Megkezdődött a magyar nemzetre reakényszerített háború. Tettrekész elszántsággal, lélekemelő lelkesültséggel siet a nemzet minden tagja a zászlók alá. Hafazias áldozatkészségben faj, vallásfelekezeti, születési, foglalkozási nem tesz különbséget. Felelem nélkül néz mindenki szembe a halállal, de számos fegyverbe hívott fia, férj, családapa lelken ott rágódik a sötét gondolat: Ki gyámolítja, ki tartja fenn hátrahagyott kedveseimet. Az éhezők számára betevőfalatról, ruháról, meleg hajlekről a fázók részére ki gondoskodik? Ennek a keserű gondnak, ennek a szívfacsaró fájdalomnak enyhítésére kell mindazoknak sietniök, akiket szerencsésebb anyagi helyzetük a mindennapi kenyér gondjától mentesít. Ezekhez fordulunk felhívásunkkal, ezeket kérjük, hozzák ebben az alakban is a haza oltárára áldozataikat. Szent kötelességet róvunk le mindannyian, ha azt a vigasztaló üzenetet küldhetjük a harctéren küzdő véreinknek, hogy hátrahagyott kedveseikért nem kell aggódniök; ha legalább a nyomor gyötrelmeitől megmenthetjük a családfentartók életéért remegő gyermekeket és asszonyokat. Adakozzék erejéhez képest mindenki. Szentebb célra nem adakozhat s küldje adományát „a behívott katonák visszamaradt családtagjainak segélyezésére fordítandó alap”-nak a Magyar Általános Hitelbanknál (Budapest, V. ker., József tér 2/3) nyitott számlájára, ahonnan az nyilvános ellenőrzés és elszámolás mellett a hatóságok, jótékony egyesületek és helyi társadalmi szervek közreműködésével fog rendelkezésre fordítani. Budapest, 1914. július hó 29-én.

M. kir. Belligyminiszterium.

— **Anyák figyelmébe** százszor is csak azt lehet ajánlani, hogyha gyermekük a 4—5 hónapot elérte és az elválasztás ideje következik, tanulmányozzák a Phosphatine Faliere-el való táplálást, azért, hogy az elválasztás pillanatától kezdve a gyermekáplálás gondjai és feladataival tisztában legyenek. Biztosítani a gyermek erőteljes fejlődését, jó esonképződését és a fogzás zavartalan lefolyását a Phosphatine Faliere alkalmazásával lehet a legjobban.

— **Két arcképet mutatunk be:** Az egyik felséges urunk és királyunk. A király most

NESTLÉ FÉLE
régbevált GYERMEKLISZT

Próbadobozokat, valamint orvosi rőpiratot a gyermeknevelésről díjtalanul küld a **HENRI NESTLÉ** cég, WIEN, I., Biberstrasse 57P.

büvös és varázsos fényt kap. Mindig szeretjük jószágos, finom öreg arcát. De a monarchia élet-halálküzelmében valósággal világít ez a böles, tapasztalt arc, és oltár minden hely, ahol a képe áll. Budapesten az Erzsébet-kört egy üzletében ki van téve olajnyomat-arc képe. Este van. Egyszere megáll előtte két cigányfiú. Ezek a rajkók békeidőben a járókelők után szaladgálnak, kezükben cincogó hegedűkkel lesik a krajcárt. Mostan nincs kinek muzsikálni. Néznek-néznek egy darabig. Aztán letérdelnek a kép előtt, a király előtt és huzák a Himnuszot.

A másik a muzsika cár fotográfiája:

Az orosz cár azonban nem így szokott az országával határos népekkel beszélni. Ő nem elégszik meg azzal, hogy körülötte a kis népek békében vannak, Oroszország véres történelme bizonyítja, hogy a kis nemzeteket leigázza, megsemmisíti, kancsuka alá fogja, szabadságukat kiirtja és eszmájának sarkával nemeseíti, lelküket kítapossa. Finországtól kezdve Lengyelországon keresztül egészen Kaukázus népéig. Oroszország peremén az orosz iga határozza a népek vállát. Orosz zsarnok, cári szívtelenség éppen olyan közszájon forgó kifejezések, mint magyar lovagiasság, vagy német hűség.

— **A háború és a vasutak.** Szerdán volt az általános mozgósítás második napja, azaz tegnaptól kezdve a vasutakkal már fokozottabb mértékben rendelkezik a katonaság. Hogy így alkalommal mily óriási feladatot teljesít a vasut: a lajkus talán nem is sejt. Éppen ezért celszerűnek tartjuk erre vonatkozóan néhány adatnak a közlését, előrebocsátva, hogy az itt közölt csak hozzávetőleges számok, melyek egyidegen hadsereg felvonulásának tényleges adatait tüntetik fel. Egy katonai vonat nem lehet hosszabb mint százötven tengely, azaz százötven méter. Egy ilyen vonaton egy gyalogszázaljat (vagy utászszázaljat) szállíthatnak az ezredtörzssel, együtt. A lovasságból egy eskadron az ezredtörzsel, vagy az ezredtörzs nélkül másfél eskadron szállítanak. A tüzéroszából egy üteg helyezhető el egy vonaton. Feltételezve azt, hogy egy hadosztályban negyven ezer ember van, tízezer gépezet és kétezernegyszáz szekérral, egy ilyen hadosztály hatszáz kilométer távolságra olyan vasuti vonalon, melyen két sínpar van, öt és fél nap alatt, egy sínparos vasuti vonalon pedig kilenc és fél nap alatt lehet elszállítani. Ezt az időt egy hadsereg felvonulásakor természetesen annyival kell szorozni, ahány hadtestet szállítani kell. Egy hadosztály hatszáz kilométer távolságra vasut nélkül egy hónap alatt vonulhatna fel. Ebben az egy hónapos menetben azonban tömérdek ember dölne ki a

sorból és igen nagy lenne a betegek száma. Az óriási időnyereségen kívül, amit a vasutnak köszönhetünk, óriási jelentőségű az élelmiszer megtakarítása s egy hadosztály embereinek és lovainak táplálására óriási mennyiségű élelmiszer szükséges és ennek a seleg után való szállításához — vasuti nélkül — megint rengeteg erő, pénz és nagyon sok idő kellene.

— **A Középponti katolikus Kör és a háború.** A Középponti Katolikus Kör igazgató választánya ma délután Zsembery István dr. ügyvezető alelnök vezetésével rendkívüli ülést tartott, amelyen ott voltak: Hindy Zoltán igazgató, Bradách Emil dr. az Egyetem Kórházának főorvosa, Cherven Flóris dr. udv. tan., Diescher Ferenc dr. a Császárfürdő igazgató főorvosa, Dombay Ede dr. ügyvéd, Fallenbüchel Tivadar tanár, Fodor Gyula dr. főgimn. igazgató, Frimmel Aladár főgimn. tanár, Gobbi Károly dr. fogorvos, Gosztonyi Aladár dr. min. oszt. tan., Hanuy Ferenc dr. egyet. tanár, Ilk Mihály a Nemzeti Kaszinó titkára, Jaeger Géza lelkész, Janovecz Lajos legfőbb szzéki oszt. tan., Kiss János dr. az Egyetem prorektora, Móczár Gyula dr. orvos, Novák Lajos prépost kanonok, Pálffy Sándor gróf a Kat. Patronázus elnöke, Pechata Endre ny. kuriai tanácselnök, Pelzer Gyula ny. f. főpénztárnok, Rejtő Sándor dr. orvos, Saly Dezső kuriai bíró, Strausz István dr. legfőbb szzéki tanácsos, Szöke Gyula dr. ügyvéd, Vörös Kálmán igazgató, Zettner Vilmos máv. főellenőr. Elnök bejelentéssel, hogy Zichy János gr. a kör elnöke hivatalos elfoglaltsága folytán távol van. A bejelentés után indítványozza, hogy az igazgatóválasztmány a kör nagytermet beszéllésére, később pedig sebesültek ápolására ajánlja föl. Az indítványt Hanuy Ferenc dr. hozzászólása és Móczár Gyula dr. orvos legmesszebbmenő támogatásának bejelentése után egyhangulag elfogadták. Ezután Kiss János dr. az Egyetem prorektora szólalt föl s kifejezve azt, hogy bár a kör nagyrabecsüli a békét és annak áldásait, mégis az ilyen körülmények között mindennek fölé helyezi a hazaszeretettől lelkesített vitéséget, indítványozza, hogy az igazgatóválasztmány a kör egyetemének hódolatát és a hadsereg erőnyeibe vetett törhetetlen bizalmát a királynak és Frigyes főhercegnek a hadsereg főfelügyelőjének jelentse.

Egy millió gyűlt már össze a bevonultak családtagjainak.

A mozgósítás elismerten a legnagyobb rendben és lelkesedéssel történt.

A király mondta: Mutassátok meg az ellenségnek, hogy mily tettekbe képesek az én hazaszeretettől áthatott, vállvetve álló népeim!

— **A vasuti menetrendből** sikerül a következőket kiböngészni:

Arad felé ind.	922
érk.	1059
Aradról indul:	334
érk.	521
Tövis felé:	524
érk.	614
indul:	494

Tövisről-Kolozsvárra este 7 körül

és	921
Tövisről Brassó:	709
érk.	1148

— **A nyári hőség veszedelme.** kétségkívül a csecsemőre nézve a legnagyobbak, mert a legtöbb esetben egy megfelelő, megbízható táplálék hiányzik. Adjon azonban kedvezőnek Nestlé-féle gyermeklisztet, mely készítmény már nemzedékről-nemzedékre számtalan esetben oly fényesen bevált, s azzal nemcsak sok hiánnyal óvja meg magát, hanem kis gyermeke szép fejlődésében is gyönyörködhetik. Próbadohozókat kívánatra azonnal teljesen díjtalanul küld a Henri Nestlé cég, Wien, I., Biberstrasse 57B.

Ausztria-Magyarország elfoglalta:

aug. 6-án Olkusz	orosz várost
aug. 6-án Volbrom	orosz várost
aug. 7-én Miechow	orosz várost

A németek elfoglalták:

aug. 3-án Alexandrovo	orosz várost
aug. 4-én Czenstochau	orosz várost
aug. 4-én Kalis	orosz várost
aug. 5-én Briey	francia várost
aug. 7-én Lüttich (Liège)	belga várost

A német és az osztrák-magyar hadsereg egyesültek augusztus 6-án, orosz földön, Czinstochau és Bendin körül.

Megbízható kath. cég!

A pécsi országos kiállítás arany éremmel kitüntetve.

Ruzsinszky Béla
oltárépítő
PÉCS, Tábort-utca 4. sz.

Géperőre berendezett műintézetében olcsón készít bemutatót rajzok szerint oltárt, szószéket, padokat stb. Szállít teljes templomberendezést és elvállal régi oltár és szószék aranyozását és szobrok színezését.

Fehér vászon- és lenrongyok
bármily mennyiségben vétetnek:
Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

**Naponta
friss
élesztő!**

LABUD JÓZSEF

(ezelőtt özv. Lakner Antalné)

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR
(a városháza szomszédságában.)

Sütőde és lisztraktár

Ajánlom elsőrendű friss süteményeim, u. m. tejes és vajos kiilit, sós kiilit, sós fonatot, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan felsőbbre **lisztraktáromban** házi kenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hirneves **NEUMANN TESTVÉREK** cég aradi gőzmalma örleményei.

**Naponta
2-szer
kenyer-
sütés.**

HINGER JÓZSEF

asztalos mester Gyulafehérvár.

Széchenyi-utca 10. szám (sajál ház),
a Jickeli-féle vasraktárral szemben.

Tervrajzok
díjtalanul
készíttetnek

Készít: épület munkát, festett, masszív, iournéros butormunkát, portále és boltberendezést, ugyszintén javításokat is elfogad. Szállít és lerak tölgy és bükkparkettát. Árjegyzék szerint irodái, vendéglői és ebédlőszékeket, tükröket méret szerint. — Raktáron tart minden fajta fakoporsókat is.

Szolid árak!

Szolid árak!

Elkiszme-
retes pontos
kiszolgálás.

8* 25—52

HARCTÉRI TÉRKÉPEK

Magyar—Szerb hábo-
ruról - - - - - ára **80 f.**
Ugyanaz német kia-
dásban - - - - - ára **1.20 f.**
Európai háború térképe
ára **1.20 f.**

Ezekhez kis jelző lobogók minden
állam színében drbja 4 fillér.

Megrendelhető a
Püspöki Lyceumi könyv-
nyomdában Gyulafehérvár.

SCHÄSER FERENCZ KÖNYV ÉS PAPIR- KERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA, KÖNYVKÖTÉSZET, fényképészeti cikkek nagy raktára

TELEFONSZÁM 16.

GYULAFEHÉRVÁR

TELEFONSZÁM 16.

Gyertyalámpa egyszerű
kivitelben bordóvörös
üveggel, 49×115 mm.
Ára K. 1.20.

Négyszegletes lámpa.

(Kis modell). Különösen uta-
zásra ajánlható. Bordóvörös
üveggel feketére fényezve.
Ára gyertyával K. 1.20.

Sötétkamrai lámpa.

Bordóvörös és sárga üveggel.
A sárga üveg a pirossal
elfedhető, a lampából kívül-
ről szabályozható. K. 3.75.

Bordóvörös villanylámpák üveggyertya-
fogyócsövek 110 Volt, ára K. 4.50.

„Toska“ levelezőlap má-
solókeret. Bevegással és két fa-
szeggel. Másolásnál a
pozitív nem csúszhatik el. Alak 9—14
cm, használható azonban 6—9-től
18—24 cm nagyságu lemezeknek is.
Füelönve, hogy a másolásnál a
pozitív 8/10 része látható.
Ára K. 1.50.

Üveg-
tölcserek.
60 fokos
hajlításban,
teljesen si-
ma, ferdére
lecsiszolt
csővel.

Külső átmérő cm.	Ára K.
5	—30
8	—35
10	—40
12	—50
14	—60
16	—70

MENZURÁK
üvegből.

Csiszolt beosztás-
sal. Első kivitel.

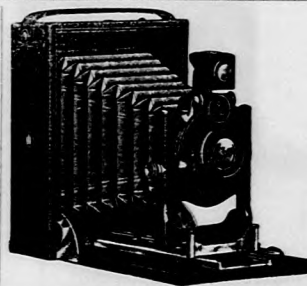
Tartalma gr.	Ára K.
10	—40
25	—45
50	—50
75	—60
100	—75
150	—90
200	1.—
250	1.20
500	1.50
1000	3.—

Papírmásétalak.

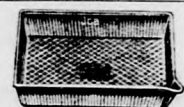
Adt Testvérek gyármánya.
Legjobb gyártmány ezen a
térén.

Belméret cm.	Ára K.
5,5—9	—36
8,5—11	—54
9,5—12	—60
10,5—13	—60
11—16	—75
13—18	—90
14—19	—90
19—25	1.80
26—31	3.—
31—37	4.80

Fényképező
készülékek,
lemez és
kémiai sze-
rek eredeti
gyári árban.

Vidéki megrendelések
gyorsan és pontosan
eszközöltetnek.

Üvegtálcák fujt üvegből.
(Sievert patent) Fehér üvegből,
könnyű és nagyon tartós.

Belméret cm.	Ára K.
7—10	—50
10—13	—65
11—16	—80
15—20	1.—
19—25	2.—
26—32	6.—
32—47	9.—
36—42	9.—
42—52	12.—
52—64	19.50